

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Catherine Ryan Howard
THE NOTHING MAN

Copyright © Catherine Ryan Howard, 2020
Translation Copyright © 2023 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04602-1

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

KETRIN RAJAN HAUARD

**ČOVEK KOJEG
NEMA**

Preveo Aljoša Molnar

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

*Džonu i Kler, podjednako, jer davati nekome
prednost jednostavno ne bi bilo pravedno.*

Džim je bio u patroli. Uzdignute glave i radoznalog pogleda, zadenuo je palčeve za opasač s hrpom predmeta nakačenih na njega. Pod težinom telefona, voki-tokija, povelike baterijske lampe na kukovima, vukao je noge. Voleo je to. Kad bi na kraju dana došao kući i skinuo opasač, odmah bi mu zafalio.

U radnji otvorenoj pre trideset minuta bilo je više osoblja nego mušterija. Džim je obišao odeljenje za domaćinstvo, a onda preko odeljka za žene presekao do odeljenja s prehrambenim proizvodima. Tamo se bar nešto događalo. Muškarci u odelima su u ovo doba pogledom pretraživali redove, s namerom da kupe karton biljnog mleka ili upakovanu salatu, kao da su na nekom zajedničkom poslovnom zadatku.

Džim je zurio u njihova lica dok su žurno prolazili pored njega, znajući da osećaju vrelinu njegovog pogleda.

Došao je do ulaza, gde se robna kuća spajala sa ostatkom tržnog centra. Nekoliko minuta je posmatrao ljude kako dolaze i odlaze. Proveravao je kolica, uredno odložena na svoje mesto. Zastao je pored kanti s buketima umotanim u plastiku i duboko udahnuo. Osetio je cvetnu aromu i miris nečeg blede hemijskog.

Iz jedne kante curila je voda. Džim je otkao radio s opasača. „Potrebno je čišćenje kod cveća. Jedna kanta je probušena. Prijem.“

Sačekao je pucketanje statičkog elektriciteta i monoton odgovor.

„Primljeno, Džime.“

Voleo je da izjutra potajno čita novinske naslove. Upravo je nameravao da to i uradi. Ali, pre nego što je stigao do novina, perifernim vidom primetio je da se neko saginje iza štanda sa čestitkama, pet metara udesno.

Džim nije odreagovao, ili bar se to nije moglo videti. Držao se svog plana i otišao do izloga s novinama, da bi mogao da se okrene prema čestitkama. Uzeo je nasumično jedne novine i otvorio ih. Zadržao se na naslovnoj strani načas, a onda je lagano podigao pogled.

Žena je izgledala baš onako kako bi se to i očekivalo u ovo doba dana. Raskopčana kabanica, velika kožna torba u pregibu ruke, markirane ali funkcionalne cipele. Nervozno držanje. Mlada profesionalka na putu do posla odlučna da otkači jednu stavku sa svoje beskrajne liste obaveza, pre nego što stigne u kancelariju – ili je želela da neko upravo to i pomisli. Nosila je nešto pod levom miškom. Knjiga, pomislio je Džim.

Jedno *ding-dong* prekinulo je laganu muziku koja se čula u čitavom tržnom centru i bestelesni glas je grunuo: *Ponavljam, Marisa kod cveća, molim; Marisa kod cveća.*

Žena je uzela jednu čestitku i pogledala je kao najinteresantniju stvar koju je u životu videla.

Džim je visoko držao novine. Da ga je pogledala iz ovog ugla, videla bi sedu kosu i pegave šake, ali ne i identifikacionu karticu s natpisom OBEZBEĐENJE od svetlocrvenih slova, koja mu je visila s džepa košulje.

Knjiga joj je skliznula ispod pazuha i tresnula o pod. Posegnula je rukom...

Ništarija.

Naslov je bio odštampan jarkožutom bojom na crnoj sjajnoj korici. Dok se saginjala da je podigne, Džim je video istu reč i na hrbatu.

Krv mu je odjednom projurila kroz uši u jednom velikom, gnevnom talasu, ispunivši mu glavu bukom. Ispod se osećao nekakav ritam, skoro kao crkveno pojanje.

Čovek kojeg nema

Ništarija Ništarija Ništarija.

Bio je jedva svestan činjenice da ga žena sada posmatra i da je očigledno da i on zuri u nju. Ali nije mogao da odvoji pogled od knjige. Ukopao se na mestu, zaglušen sve glasnijim pojanjem, koje je pretilo da se pretvori u raspomamljenu i zavijajuću sirenu.

NIŠTARIJA NIŠTARIJA NIŠTARIJA.

Žena se namrštila, a onda krenula prema kasama.

Džim je nije pratio da se uveri da će zaista platiti knjigu, što bi verovatno uradio u normalnim okolnostima. Krenuo je u suprotnom smeru, prema prolazu gde su se nalazili kancelarijski pribor, mali odeljak s dečjim igračkama i knjige.

To je roman, rekao je sebi. Sigurno.

Ali šta ako nije?

Nije morao da je traži. Primerci, svi okrenuti frontalno, prekrivali su tri police. Poput nekog mračnog refrena vrištali su na njega.

Upirali prstom u njega.

Optuživali ga.

Nisu bile ovde juče, Džim je u to bio siguran. Isporučene su tokom noći. Knjiga je sigurno nova, verovatno izdata ove nedelje. Prišao je bliže da pročita ime pisca...

Iv Blek.

Za Džima, to je bila dvanaestogodišnja devojčica u ružičastoj spa-vaćici koja je sa vrha stepeništa, pokušavajući da vidi kroz mrak, nesigurno izustila: „Tata...“

Ne. Ne može biti.

Ali jeste. Piše na koricama.

Ništarija: Potraga preživele za istinom.

Džim je osetio kako se kroz njega širi vrelina. Obrazi su mu se zarumeneli. Šake su mu se tresle od suprotstavljenih sila: želje da posegne za knjigom i dela njegovog reptilskog mozga koji ga je u tome sprečavao.

Ketrin Rajan Hauard

Ne radi to, rekao je sebi kad je uzeo knjigu s police.

Tvrda korica, glatka i voštana. Dodirnuo je ispupčena slova vrhovima prstiju.

Ništarija.

Njegovo drugo ime.

Ono koje su mu novine nadenule.

Ono za koje niko nije znao da pripada *njemu*.

Džim je okrenuo knjigu.

Došao je noću u njen dom. Kad je otišao, samo je ona ostala živa...

Jedina je preživela najgori i poslednji napad Ništarije. Duboko zaraŋjajući u priču o čudovištu koje je terorisalo Kork Siti, Iv Blek traži odgovore – i traži njega.

Nakon toliko vremena...

Ta jebena mala kučka.

Džim je otvorio knjigu. Hrbat je glasno pukao, kao kost.

NIŠTARIJA

Potruga preživele za istinom

IV BLEK

*Za Anu
i sve one žrtve čija imena
uglavnom zaboravimo, ili nikad ne saznamo*

ŽRTVE

Alis O'Salivan (42)

*Fizički napadnuta u svom domu u Baliz lejnu, Karigalajn,
Opština Kork, u noći 14. januara 2000. godine.*

Kristina Kirnan (23)

*Seksualno napadnuta u svom domu u Kovent kortu,
Blekrok roud, Kork, u noći 14. jula 2000. godine.*

Linda O'Nil (34)

*Nasilno i seksualno napadnuta u svom domu nedaleko od
Fermoja, Opština Kork, u noći 11. aprila 2001. godine.*

Mari Mara (26) i Martin Konoli (30)

*Ubijeni u svom domu u Vestparku, Meriboro
roud, Kork, u noći 3. juna 2001. godine.*

Ros Blek (42), Dirdri Blek (39) i Ana Blek (7)

*Ubijeni u svom domu u Pasidž Vestu, Opština
Kork, u noći 4. oktobra 2001. godine.*

Autorka je jedina preživela.

U to vreme imala je 12 godina.

Beleška o izvorima

Svaka priča ima tri strane, kako kažu: tvoju, moju i istinitu. U vreme kada je ovo pisano, Ništarija još nije bio ispričao svoju. Prepisi, izveštaji, snimci i saslušanja su jedino što imamo i na njih sam se isključivo oslanjala pišući ovu knjigu. Dala sam sve od sebe da ispričam priče i drugih ljudi – one o njegovim žrtvama i o čoveku koji je pokušao da ga zaustavi – što sam preciznije mogla. Ali ovo je i *moja* priča. Ispričala sam je onako kako je pričam sebi. To je, bar tako mislim, najviše što se možemo približiti istini.

UVOD

Devojčica koja

Kad smo se upoznawali, verovatno sam ti se predstavila kao Ivlin i rekla: „Drago mi je.“ Prebacujem čašu u drugu ruku kako bih mogla da protresem šaku koju si mi pružio, ali pokret je toliko nespretna da sam nas oboje isprskala belim vinom. Izvinjavam ti se, možda i rumenim od stida. Odmahuješ rukom i kažeš da je u redu, zaista, ali vidim da krišom gledaš svoju košulju, koju si verovatno odneo na hemijsko čišćenje za ovu priliku, kako bi procenio štetu. Pitaš me čime se bavim i ja ne znam da li sam razočarana ili mi je lakše što će ovaj razgovor potrajati. Kažem: „Ma svačim“, a onda pitam tebe šta ti radiš. Kažeš mi, i ja ispuštam jedno *mmm*, ljubazno zainteresovana. Sledi tišina: ponestalo nam je zamaha. Jedno od nas dvoje žuri i ubacuje poslednju kartu u igru: „I, kako znaš...“ Naizmenično pričamo svako svoju priču o društvenim vezama koje nas spajaju s domaćinom, pecajući bilo kakvu vezu. Verovatno neke i pronalazimo. Dublin je malo mesto. Posežemo za drugim temama: o broju posetilaca, o podkastu kojim su svi opsednuti, Bregzitu. U prostoriji je neprijatno toplo i bučno, i tuđa tela se taru o moje u prolazu, ali pravi izvor moje anksioznosti, ono zbog čega mi vrat zahvata jarko crvenilo, jeste mogućnost da, u svakom trenutku, kocka padne i neko se namršti,

iskrivi glavu i pogleda me, stvarno pogleda, i kaže: „Čekaj malo, zar nisi ti ona devojčica koja...“

Uvek osetim istu bojazan kad god se upoznajem s nekim, jer jesam. Ja sam devojčica koja.

Imala sam dvanaest godina kada je jedan čovek provalio u naš dom i ubio moju majku, oca i mlađu sestru, Anu, sedam godina staru tada i zauvek. Čula sam nepoznate i zbunjujuće zvuke. Kasnije sam saznala da je majku silovao, a sestru ugušio. Očevo krvavo i izubijano telo pronašla sam u podnožju stepeništa. Verujem da je, preživевši napad, pokušavao da stigne do telefona u kuhinji kako bi podigao uzbunu. Ja sam preživela zbog svoje bešike, i zbog limenke *klab orindža* koju sam prošvercovala u sobu i popila sat pre nego što sam legla. Nekoliko minuta pre nego što se ubica popeo stepenicama, probudila sam se i otišla u toalet. Tamo sam se sakrila kad je sve počelo. Brava je bila slaba i nikako se nije moglo pobeći. Da je ubica pokušao da otvori vrata, ona bi popustila, i onda bih i ja bila mrtva. Ali iz nekog razloga nije.

Moja porodica nije bila prva koju je napao. Ali to jeste bio njegov poslednji, peti napad za dve godine. Mediji su ga prozvali Ništarija jer Garda, kako su govorili, nije imala ništa o njemu. Osim jednog usamljenog izuzetka: na trenutak je primećen pokraj drumu, obasjan farovima, ali niko ga nije video ni kako dolazi, ni kako odlazi. Nosio je nekakvu masku i ponekad obasjavao lica žrtava baterijskom lampom, da nijedan preživeli ne bi mogao da dâ bilo kakav opis. Koristio je kondome i nije ostavljao ni dlake ni otiske. Odnosio je svoje oružje – nož, a kasnije i pištolj – kad je odlazio, ostavljajući za sobom samo klupka pletenog plavog konopca kojim je vezivao žrtve. Konopac nikad nije razotkrio nikakve tajne. Govorio je čudnim, hrapavim šapatom, ne otkrivajući svoj pravi glas. Ograničio je svoje zločine na jednu opštinu, Kork, irsku najjužniju i najveću, i kretao se u njenim okvirima, napadajući u Fermoju, gradiću skoro četrdeset kilometara udaljenom od Kork Sitija, ali i u Blekroku, njegovom predgrađu.

Skoro dve decenije kasnije još je na slobodi, a meni nedostaje moja porodica poput fantomskih udova. Njihovo odsustvo iz mog života, tragična sudbina i bol koji su sigurno pretrpeli odzvanjaju mi u ušima, zadržavaju se poput ukusa u ustima i svrabeža na koži. Svuda su, uvek, i ne mogu da ih se rešim. Vreme ne samo da nije zalečilo tu ranu nego je pretvorilo kožu oko posekotine u nekrozno tkivo. Sada, sa trideset, mnogo bolje shvatam šta sam izgubila nego što sam to znala sa dvanaest. A čudovište odgovorno za to je tamo negde, slobodno, neidentifikovano. Možda je sve ovo vreme proveo sa svojom porodicom. Ova mogućnost – ovakva verovatnoća – ispunjava me gnevom toliko snažnim da, kada dođu loši dani, prosto ne mogu izdržati. Kad je nepodnošljivo, tada žalim što i mene nije ubio.

Ali ti i ja, samo što smo se upoznali na božićnoj zabavi. Ili venčanju. Ili promociji knjige. I ja te ne poznajem, ali znam da ne bi znao šta ćeš ako bih ti bilo šta od ovog rekla, sada, kao odgovor na tvoje pitanje. Znači, ja sam devojčica koja... Glumim zbunjenost. Devojčica koja šta? I koliko si tih pića popio?

Dobra sam u tome. Imala sam dosta vremena da to uvežbam. Mislićeš da si pogrešio. Nastavićeš razgovor.

A čim budem mogla, i ja ću.

Posle napada, moja jedina živa baba – Kolet, očeva majka – odvela me je u Speniš Point, na atlantskoj obali Irske. Stigle smo sredinom oktobra, baš kada se nekoliko poslednjih lualica pakovalo za odlazak, i uselile se u minijaturnu belu kolibu, za koju je rekla da se tu nalazi još od Velike irske gladi. Jarkocrvena vrata bila su nedavno ofarbana, pred naš dolazak, i svaki put kad bih ih pogledala, videla bih samo svežu krv koja se slivala niz blede zidove spavaće sobe.

Provele smo tamo tri nedelje kad sam shvatila da su sahrane sigurno već obavljene.

Koliba je bila ugurana u uski usek u tlu, između obalnog puta i razjapljenog prostranstva naizgled beskrajnog mora, koje se prevrtalo i divljalo, gde su ljutiti vetrovi nailazili na prvu prepreku posle hiljadu i po kilometara. Naš položaj je delovao vrlo nepouzđano. Ležeći noću u postelji, slušala sam riku talasa i brinula da će se sledeći podići, strovaliti na kolibu i odneti nas sa sobom.

Uz to, Speniš Point nazvan je tako zbog dva broda Španske armade koji su se nasukali na rt 1588. godine. Po lokalnim predanjima, mornari koji se nisu udavili pogubljeni su i sahranjeni u masovnu grobnicu poznatu kao *Tuama na Spáinneach*, iliti Grob Španaca. Ponekad, u zimskim mesecima, kad je noć ranije padala, stajala sam na plaži dok se smrkavalo i zamišljala duhove tih ljudi kako izlaze iz mora. Uvek su izgledali kao mešanci egipatskih mumija i holivudskih pirata, i uvek su koračali prema meni.

Naš život u Speniš Pointu bio je bolno prazan. Nismo imale televizor ni kompjuter, i ne sećam se da je u kući ikada bilo novina. Moja baba, koju sam zvala nana, slušala je radio nekoliko sati ujutru, ali samo stanice koje su puštale tradicionalnu irsku muziku i nikad one koje su emitovale najnovije vesti. Imale smo fiksni telefon, koji bi ponekad zazvonio, a kad god bi se to dogodilo, ja bih morala da odem u susednu sobu ili, ako je vreme to dozvoljavalo, izađem iz kolibe, dok je nana govorila u slušalicu prigušenim glasom. Telefon je često zvonio prvih nedelja i meseci, a posle toga sve ređe. Na kraju bi iznenadna zvonjava obe prestravila i naterala da se okrenemo jedna prema drugoj, kao da se upravo oglosio požarni alarm, iako nikad nismo doživele požar, a kamoli znale zvuk alarma.

Te prve godine dani su bili istovetni, a naše obaveze se otezale da ispune sate koje smo imale na raspolaganju, kao neki emotivni zaptivač koji sprečava da se tuga nagomila i izbije na površinu. Svaki obrok pratile su faze pripreme, konzumacije i čišćenja. Čak bi se i jednostavan doručak u vidu tosta i jaja protegao na čitav sat, ako